

Nosce Te Ipsum:
L'Univers subjectiu

La necessitat de la mort: el paper de vells i joves en l'evolució humana

Joan Fonollosa

Barcelona, 19 / 05 / 2016

III Mirades de la Ciència... Maig 2016

La mort

La mort és el final de la vida: és una part essencial del cicle de la vida.

Tot el que comença s'acaba, no només els éssers vius:

llengües, nacions, idees, màquines, productes...
el Sol, les galàxies...

La mort no és només inevitable: és necessària per al progrés del món

Sumari

La necessitat de la mort: el paper de vells i joves en l'evolució humana

És un progrés l'evolució? Què vol dir "progrés"?

El paper de joves i vells en el progrés

Necessitat de la mort

És un progrés l'evolució?

La tesi que presentaré també és vàlida en l'evolució pre humana, però menys evident.

El món progressa?

O només es mou / evoluciona?

Si és així, cap a on?

És un progrés l'evolució?

Tenim el convenciment que l'evolució general (estel·lar, geològica, biològica...) tendeix a la "bona" direcció.

La prova és que n'ha sorgit una cosa tan meravellosa com nosaltres.

Segur?

Què és el progrés?

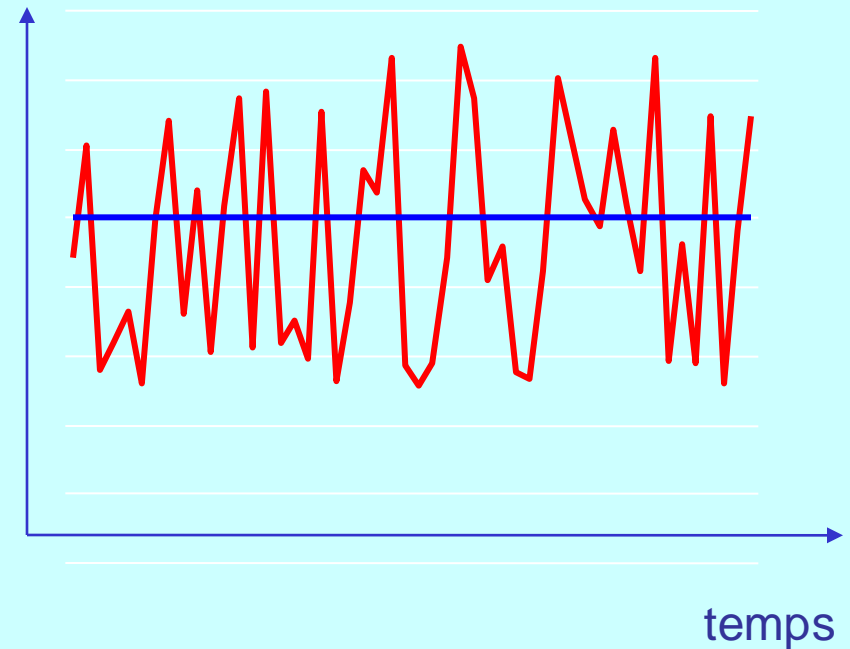
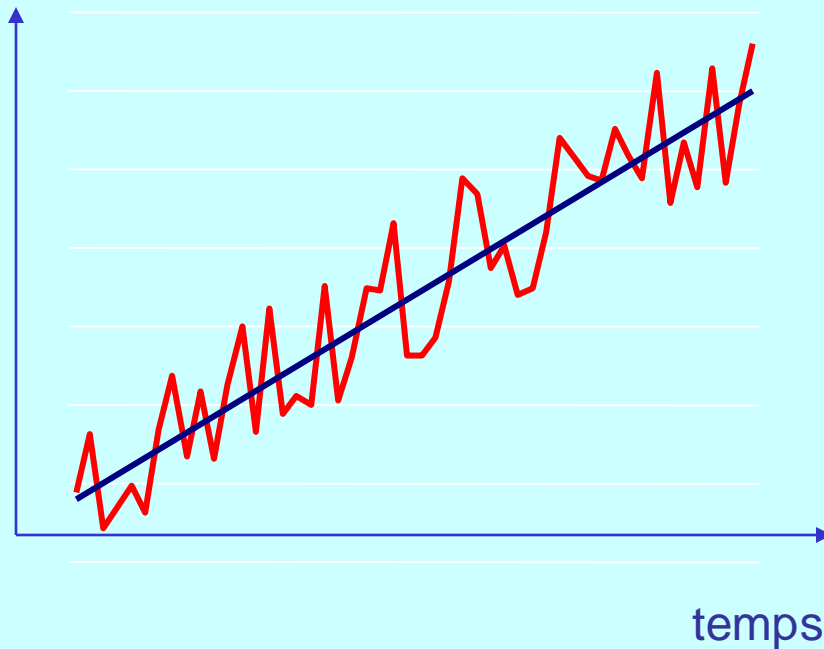
A part de la nostra autoestima, què ens fa creure que el món "progressa"?

Progrés: *m.* [LC] Acció d'anar endavant, d'avançar d'un grau a un altre de superior.
(DLC. IEC)

És un procés ascendent i positiu.

Què és el progrés?

Progressem, realment...?

...o només donem voltes a la sínia?

Què és el progrés?

Progressar és moure's en la direcció adequada.

Però quina és la direcció adequada?
Com sabem que ho és?

Aquesta no és la pregunta correcta.

Què és el progrés?

La pregunta correcta és:

Com es defineix la direcció adequada?

i sobretot:

Qui la defineix?

Bo i dolent: una opinió

Un nòdul d'informació considera bo allò que creu que afavoreix la seva funció de benestar i dolent allò que creu que la perjudica.

Tothom "estira" en la direcció que considera bona.

**Per al guanyador el resultat sempre és bo;
només per al perdedor és dolent.**

El resultat sempre és bo

El guanyador pot considerar la seva victòria pírrica, o incompleta o descobrir efectes inesperats....., però mai no pot considerar que el resultat és dolent.

**Els bons guanyen sempre
però no guanyen perquè són els bons:
són els bons perquè han guanyat.**

Són els vencedors qui escriuen la Història

El progrés

Anomenem progrés a allò que han preconitzat els guanyadors.

(encara que de vegades siguin guanyadors només temporals)

Som descendents de milers de generacions de guanyadors; per tant necessàriament hem d'estar satisfets del resultat.

El món progressa sempre, no pot fer altra cosa

Nosce Te Ipsum:
L'Univers subjectiu

Vells i joves

Des de sempre, els vells han trobat els joves irreverents, equivocats, imprudents...

... i els joves han trobat els vells un ròssec, una nosa, anquilosats i plens de manies absurdes i sense sentit.

Els vells...

Precisament perquè les coses canvien, els vells estan pensant en un món que ja no existeix.

La seva funció de benestar està feta per a unes condicions i uns valors que ja no són els de la majoria.

... i els joves

De la mateixa manera, els joves pensen en el món "d'avui" i el món dels vells els resulta estrany, antiquat, fora del temps.

La situació ja no és la adequada per a les regles i els valors dels vells.

(que no vol dir que siguin inútils per força)

Si Sèneca aixequés el cap...

Tant ha degenerat la llengua que un ciutadà d'Hispania ja no s'entén amb un d'Itàlia o de la Gàl·lia?

Jo he de treballar, encara que sigui un patrici?

I he de col·laborar en les feines de la llar?

Drets humans, els esclaus?

Tenir efebus és corrupció de menors?

El *pater familias* no pot matar la dona si li és infidel?

Les dones, manant? I els homes ho troben bé!!!

Comparat amb una bona lluita de gladiadors, el futbol és avorridíssim.

El paper de vells i joves

**Motor sense fre, s'estavellarà segur.
Fre sense motor, no va enlloc.**

Els joves aporten energia i idees noves

Els vells, reflexió i experiència

Uns i altres són necessaris i insubstituïbles

Una societat només de vells...

Una societat on només es valori la vellesa és una societat escleròtica, incapaç de tota evolució.

Potser les velles receptes encara funcionen, però no ho faran per sempre.

La innovació és necessària i tota innovació comporta un risc que als vells costa assumir.

... i una societat només de joves

Una societat on només es valori la joventut és una societat esbojarrada, que no sap on va.

La innovació constant, el canvi pel canvi porta al caos i al descontrol.

El risc és necessari, però cal mesura i, sobretot, reflexió.

Una cita sàvia

"Quan un vell professor li diu a un estudiant de doctorat «això que dius no pot ser», quasi sempre s'equivoca; quan li diu «mira't això abans de dir-ho» quasi sempre l'encerta".

Aquesta és exactament la descripció del mètode òptim de recerca... i de vida.

El "bon" progrés

El mètode de treball de l'evolució és de prova i error.

Els joves s'equivocaran segur, però sense error no és possible acabar encertant.

Els vells són necessaris mentre aportin mesura, però no quan ja estan massa "fora" del món.

Necessitat de la renovació

La CF ha imaginat relats on la mort ha desaparegut i el resultat és sempre catastròfic.

Els joves es fan vells i els "massa vells" acaben no entenent res i fent més nosa que servei.

La renovació és imprescindible.

Renovació, sí, però quan?

La gran pregunta: quin és el moment òptim per a la renovació?

Es vells ho trobaran massa aviat...

...i els joves creuran que ja toca.

L'atzar de la natura ho fa quan li sembla.

Àmbits poc emotius

El problema el tenim ben estudiat en àmbits que no ens qüestionen gaire:

Els inversors professionals "maten" una inversió quan produeix pèrdues.

Les màquines rarament "es moren", sinó que "les renovem" quan creiem que toca.

A l' economia i l'enginyeria hi ha una branca de la disciplina per a l'estudi del moment òptim.

Alguns àmbits més emotius

El cotxe ja és vell, però...

Aquell pis on vaig viure tantes coses!

Cal sacrificar la nostra mascota?

Deixar enrere coses viscudes sempre és dolorós, però és inevitable.

La nostàlgia és el preu del progrés.

Grans debats pendents

Cal guardar tantes coses als museus?

Segur que *natural* i *ecològic* vol dir *millor*?

Cal salvar *totes* les espècies en perill d'extinció?

És veritablement tan tràgic que desaparegui una llengua, una cultura... ?

Grans debats pendents

Hem arribat massa lluny en el respecte a la vida?

Cal *salvar* la vida de tots els nadons?

Té sentit que uns fills s'arruïnin físicament, emocionalment i fins i tot econòmicament per mantenir en vida un pare malalt?

Quan, com, en quins casos...?

Grans debats pendents

No tinc respostes, només preguntes.

Però estic convençut que aquest serà (és ja?) un dels grans debats del segle XXI

La mort, quina gran dama!

La mort, quina gran dama! Serena, educada,
amable i amb tendresa, t'invita a viatjar.

No pas botxí implacable, de tètrica mirada,
que amb la mà glaçada t'arrenqui de la llar.

La mort obre camí als joves que imaginem,
que pensen i s'esforcen per un món millorat,
sense obsolets profetes, ni savis que adoctrinen,
sense velles andròmines, ni ròssecs del passat.

La mort, quina gran dama!

La mort et cridarà; tu rep-la com li escau:
digne i serè, pren aire i amb al darrer bleix
accepta-la, no siguis del teu orgull esclau,
que el món no et necessita i ell tot sol floreix.

En pau, quan sigui l'hora, emprèn el teu viatge;
tot té moment i causa i res no és balder.

Has viscut, i ho saps: això és prou equipatge.

Ja tens la feina feta: gaudeix d'aquest plaer.